

חגי תשרי

מנהגים והלכות

יוצא לאור על ידי:
'נפש יהודי'
להעמקת הזהות היהודית
בקרב הסטודנטים

לוח תאריכים מעודכן לשנת תשע"ז

תאריך לועזי	תאריך עברי	יום בשבוע	המועד
2/10/2016	כ"ט אלול	ראשון	ערב ר"ה
3/10/2016	א תשרי	שני	יום א' של ראש השנה
4/10/2016	ב תשרי	שלישי	יום ב' של ראש השנה
5/10/2016	ג' תשרי	רביעי	צום גדליה
8/10/2016	ו' תשרי	שבת	שבת שובה
11/10/2016	ט' תשרי	שלישי	ערב יום כיפור
12/10/2016	י' תשרי	רביעי	יום כיפור
16/10/2016	י"ד תשרי	ראשון	ערב סוכות
17/10/2016	ט"ו תשרי	שני	יום טוב א' של סוכות
22/10/2016	כ' תשרי	שבת	שבת חול המועד
23/10/2016	כ"א תשרי	ראשון	הושענא רבה
24/10/2016	כ"ב תשרי	שני	שמחת תורה
25/10/2016	כ"ג תשרי	שלישי	אסרו חג

לוח זמנים מעודכן לשנת תשע"ז

אירוע	שעה		יום בשבוע	המועד
	ת"א - ב"ב	ירושלים		
הדלקת נרות ר"ה	18.02	17.47	ראשון לקראת ערב	ערב ר"ה
שקיעת החמה	18.44	18.27		
שקיעת החמה	18.44	18.25	שני	יום א' של ר"ה
צאה"כ/הדלקת נרות	18.58	18.56		
הבדלה/צאת החג	18.58	18.56	שלישי	יום ב' של ר"ה
תחילת הצום	5.26	5.24	רביעי בוקר	צום גדליה
סיום הצום	18.47	18.45		
הדלקת נרות	17.56	17.41	שישי	ערב שבת תשובה
שקיעת החמה	18.18	18.20		
צאת השבת/הבדלה	18.53	18.51	שבת	שבת תשובה
הדלקת נרות	17.51	17.36	שלישי לקראת ערב	ערב יום כיפור
שקיעת החמה	18.13	18.16		
סיום הצום/ הבדלה	18.49	18.46	רביעי	יום כיפור
הדלקת נרות	17.47	17.32	שישי	ערב שבת האזינו
שקיעת החמה	18.09	18.12		
צאת השבת/הבדלה	18.45	18.43	שבת	שבת האזינו
הדלקת נרות	17.45	17.30	ראשון לקראת ערב	ערב יום טוב א' של סוכות
שקיעת החמה	18.07	18.10		
צאת החג/הבדלה	18.42	18.41	שני	יום א' של סוכות
הדלקת נרות	17.39	17.25	שישי לקראת ערב	ערב שבת חול המועד
שקיעת החמה	18.01	18.04		
צאת השבת/הבדלה	18.37	18.36	שבת	שבת חוה"מ
הדלקת נרות	17.37	17.22	ראשון לקראת ערב	ערב שמחת תורה
שקיעת החמה	17.59	18.02		
צאת החג/ הבדלה	18.35	18.34	שני	שמחת תורה

מנהגי ראש השנה

ראש השנה נחוג בשני ימים.
השנה - תשע"ז יחול ראש השנה בימים שני ושלישי, א'-ב' תשרי 4-3 באוקטובר 2016
שני ימי החג רצופים ואין ביניהם רווח של חול. הדלקת נרות עבור יום השני של ראש השנה מותרת רק
לאחר צאת הכוכבים של יום הראשון של ר"ה.
תחילת החג ביום ראשון בערב.

"בגיל וברעדה":

ראש השנה הוא יום מיוחד במינו, הממזג שני מצבים שלכאורה קוטביים זה לזה. מחד - זהו יום דין בו נקבע מהלכה של כל השנה הקרובה. יחד עם זאת זהו יום של חג ושמחה, בין היתר על עצם העובדה שאנו יכולים להיות שותפים למהלך זה של עיצוב השנה החדשה, דרך תשובה ותפילה. לכן כינו חז"ל את התחושה שעלינו לחוש ביום זה כ"גיל ורעדה". מצד אחד יש לנהוג בו בכבוד ראש וביראת כבוד, כראוי ליום דין - אך יחד עם זאת לשמוח בו ולחוש התרוממות רוח.

כניסת החג:

לפני כניסת החג מדליקים את נרות החג. בהדלקת הנרות מברכים 2 ברכות:
"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצוונו להדליק נר של יום טוב"
"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

שעת הדלקת הנרות שונה בכל עיר לפי מנהג המקום. ניתן להיעזר בלוחות הזמנים המקומיים.
בירושלים מדליקים נרות 40 דקות לפני השקיעה. בת"א וב"ב 22 דקות לפני השקיעה.
בכל מקרה ובכל מקום אין להדליק נרות לאחר שקיעת החמה.

בנוסף לנרות החג כדאי להדליק נר נשמה [עליו לא מברכים] של לפחות 48 שעות לפני כניסת החג. המטרה היא שניתן יהיה להשתמש באש זו כדי להעביר ממנה לאש אחרת במידת הצורך לבישול או למאור וכדומה. בשני ימי החג ותרת רק העברת אש קיימת ממקום אחד לשני, אך לא יצירת אש חדשה.

עם סיומה של תפילת ערבית בליל היום הראשון בבית הכנסת נוהגים לאחל איש לרעהו:
"לשנה טובה תכתב ותחתם \תכתבי ותחתמי".

סעודת ליל החג:

בסעודת ליל החג נוהגים לאכול מאכלים המהווים סימנים סמליים לדברים טובים. פותחים את הסעודה עם פרוסת חלה טבולה בדבש.

אחר כך אוכלים:

תפוח מתוק טבול בדבש ואומרים: "יהי רצון מלפניך שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה" ראש דג או כבש - "יהי רצון מלפניך שנהיה לראש ולא לזנב", "יהי רצון שנפרה ונרבה כדגים" רימון - "יהי רצון מלפניך שירבו זכויותינו כרימון".

מכבדים את החג באכילת סעודה עם בשר ומטעמים.

בקהילות השונות ישנם מנהגים שונים לאכילתם של עוד מיני מאכלים ששמם מרמז לברכות ו'סימנים טובים'. (ראו את הדף המצורף) מאותו טעם ישנן עדות בהן לא אוכלים בראש השנה דברים מרים, חריפים או חמוצים.

העיקרון מאחורי "אכילה סימבולית" זו הוא לעזור לעצמנו להפנים, בצורה חושית, את המסרים העיקריים של היום הזה ולהיות ממוקדים בהם באופן מלא.

באופן מיוחד נזהרים מאוד שלא לכווס ביום זה וללבוש סבר פנים של חדווה וממלאים את הלב באהבה ורצון לעשייה חיובית כדי שיהיו לנו לסימן טוב בשנה הנכנסת.

בבית הכנסת:

בבוקר מתפללים תפילת שחרית של יום טוב (מופיע בספר מיוחד הנקרא 'מחזור תפילות לראש השנה').

וקוראים פרשה (מהתורה) והפטרה (מהנביא):

• "וה' פקד את שרה" מהתורה

• "תפילת חנה" מהנביא

המשותף לשתי הפרשות הללו הוא שבשתיהן מסופר על שתי עקרות, שרה וחנה, שהתפללו ונפקדו (דהיינו ה' זכר אותן וזיכה אותן בפרי בטן) בראש השנה.

לאחר תפילת שחרית וקריאת התורה תוקעים בשופר.

תקיעת השופר:

לפני התקיעות אומר כל הקהל יחד 7 פעמים מזמור מ"ז מתהילים שיש בו 7 פעמים שם "אלוקים" הרומז על מידת דין.

לאחר מכן אומרים עוד 7 פסוקים של רחמים שראשי התיבות שלהם: קרע שטן. (הפסוקים מופיעים במחזור התפילות לראש השנה).

התוקע בשופר מברך שתי ברכות:

• ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לשמוע קול שופר

• ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

וכל הקהל עונים **אמן** ויוצאים בברכתו.

לאחר מכן תוקע שלושים תקיעות שופר. שמיעת 30 תקיעות אלו היא מצווה מן התורה. במהלך תקיעות השופר אסור לדבר ויש להתרכז בהאזנה לתקיעות בלבד. גם מי שלא נוכח בבית הכנסת יכול לשמוע תקיעות אלו בביתו.

במהלך תפילת מוסף מוסיפים לתקוע עד מאה תקיעות (תפילת מוסף נאמרת לאחר תפילת שחרית בשבתות ובחגים).
לאחר התפילה עורכים סעודה חגיגית נוספת לכבוד החג.

תפילת תשליך

לאחר תפילת מנחה הולכים למקום כינוס מים - לחוף ים או נהר.
אם אין מקום כזה, אפשר ללכת למקום שכינסו בו מים אל תוך כלי קיבול גדול, כמו אקווריום וכדומה.
אומרים תפילת "תשליך" המכילה פסוקי רחמים ובקשה שהקב"ה יסלח לנו, ישליך מעלינו את החטאים ויעזור לנו להישאר זכים ונקיים.

יש הנוהגים לא לישון בשעות היום של שני ימי ר"ה. זאת, כדי ש'המזל' של האדם בשמיים לא יישן, וכן משום ש"איך אפשר לישון כאשר האדם נידון על עתידו".

עם זאת חמור יותר הוא להעביר את הזמן בבטלה. רבים משתדלים לנצל את ימי ראש השנה במילואם ולהקדיש כל רגע פנוי ללימוד ותפילה. יש הנוהגים לסיים בכל יום מימי ר"ה את ספר תהילים.

הכנה מיום ראשון של ראש השנה ליום השני

אסור לבצע כל פעולה ביום הראשון של ראש השנה שמטרתה היא הכנה ליום השני - גם אם אין בפעולה זו איסור מלאכה.
לכן ביום הראשון - אין לבשל או לחמם אוכל עבור סעודת הלילה, אין לערוך את השולחן, לשטוף כלים, להכין סלט או כל מאכל עבור סעודת הלילה. אין לסדר את המיטות לצורך שינת הלילה.
גם הדלקת הנרות תיעשה רק אחרי צאת הכוכבים של היום הראשון. רק מצאת הכוכבים מותר לעשות פעולות לצורך הסעודה.
מותר ביום הראשון לפנות את שולחן האוכל, לנקות ולטאטא את הבית, וכדומה, כי זהו צורך מידי שהבית יהיה נקי ומסודר.

ליל היום השני ויום השני של ראש השנה

הדלקת הנרות עבור יום השני של ר"ה נעשית רק לאחר צאת הכוכבים של היום הראשון [כי אסור להכין או לעשות מלאכה ביום הראשון עבור היום השני].

בחג אסור **להבעיר** אש, כמו בשבת, אך [להבדיל משבת] מותר בחג **להעביר** אש מאש שכבר דולקת. (כך למשל ניתן להדליק נר מנר שכבר דולק אך אסור להציתו ע"י גפרור).
מכיוון שכן, מדליקים נרות בלילה על ידי שמעבירים אש מאש קיימת (נר שהודלק עוד לפני כניסת החג, כמו נר נשמה).

מברכים כמו בלילה הראשון 'להדליק נר של יום טוב' ומברכים 'שהחיינו'.
רצוי שיהיה בגד חדש או פרי חדש (שעוד לא אכלו ממנו השנה), וכאשר מברכים את ברכת שהחיינו מתכוונים שהיא חלה על הפרי או הבג החדש, כן על היכנס יום השני של החג.
שאר הדינים והמנהגים הם כמו ביום הראשון, מלבד תפילת 'תשליך' אותה אומרים רק ביום הראשון.

יציאת החג והבדלה בירושלים בשעה 18.56 ובמרכז הארץ 18.58

צום גדליה

בג' תשרי - השנה יום רביעי - חל 'צום גדליה'.
בג' תשרי נהרג גדליה בן אחיקם. היה זה לאחר חורבן בית ראשון. גדליה היה המנהיג היהודי שעמד בראש שארית הפליטה שנותרה בירושלים. הירצחו מסמן את קץ הישוב היהודי בישראל באותה תקופה, ומהווה ה"מסמר האחרון" באירועים ההיסטוריים של חורבן בית ראשון. לפיכך נקבע יום זה כיום צום בשרשרת הצומות הקשורים לחורבן בית המקדש.
הצום מתחיל בעלות השחר בשעה 5.24 בבוקר, ומסתיים בערב בצאת הכוכבים בשעה 18.45.
ביום זה אסורה אכילה ושתייה.

שבת שובה:

שבת זו היא ככל שבתות השנה, ואסורה בה כל מלאכה [להבדיל מהחג בו הייתה מותרת מלאכת אוכל נפש]. תפילות ומנהגי שבת זו הן ככל שבת רגילה [מלבד ההוספות המיוחדות לתפילה הנוהגות בכל עשרת ימי תשובה].
בשבת זו קוראים את ההפטרה "שובה ישראל עד ה' אלוֹקֶיךָ" מספר הושע ועל כן היא מכונה "שבת שובה".
במקומות רבים נוהגים שהרב דורש בפני הציבור דרשה העוסקת בהלכות החג, וכך דברי מוסר והתעוררות לחזרה בתשובה.

יהי רצון שתתחדש על כולנו שנה טובה ומתוקה!!!

מנהגי יום הכיפורים תשע"ז

יום הכיפורים חל השנה שנת תשע"ז ביום רביעי י' תשרי 12/10/2016 .
כניסת החג, תחילת הצום, והדלקת הנרות ביום שלישי ט' תשרי 11/10/2016.
לפי מנהג ירושלים בשעה 17.36 ובמרכז הארץ ב 17.51.
שקיעת החמה בירושלים היא בשעה 18.16 ובמרכז הארץ 18.13.
[בשעת הדחק ניתן לאכול ולהדליק נרות עד שקיעת החמה בלבד].
צאת החג סיום הצום והבדלה במוצאי החג בירושלים בשעה 18.46 ובמרכז הארץ 18.49

עשרת ימי תשובה:

עשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים נקראים עשרת ימי תשובה, בהם אנחנו מוזמנים ביתר שאת להתבונן על עצמנו, לערוך חשבון נפש, להצטער על טעויות וכישלונות, ולקבל על עצמנו שיפור לקראת השנה הבאה. זוהי גם המשמעות של יום הכיפורים עצמו, ההזדמנות לתשובה, לפתיחה של שנה חדשה, נקיה מכתמי העוונות של השנה שחלפה.

אולם האפשרות לפתיחת 'דף חדש' כזה, מותנית לא רק בהתבוננות על פנימיותינו, אלא גם בתיקון והשלמת מערכות היחסים שלנו עם הזולת. כמו שאמרו חז"ל: אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו ויסלח לו". מכאן המנהג להקדיש את הימים האלו לפיוס ובקשת מחילה מכל מי שיתכן ופגעתי בו בכל צורה שהיא. כמו כן, במידה והדבר מתאפשר, מנצלים ימים אלה על מנת לפנות למי שלדעתי פגע בי, ולאפשר לו להתנצל, לבקש מחילה, וכמובן לסלוח לו בלב שלם.

מנהג כפרות:

מטרתה של עשיית כפרות היא להזכיר לעצמנו כי החיים אינם מובנים מאליהם וכי ניתנו לנו כדי שנמלא בהם את יעודנו. מנהג הכפרות מעורר אותנו לפשפש במעשינו ולבדוק האם מילאנו יעוד זה כראוי, להצטער על אותן הפעמים בהן לא נהגנו כך, ולבקש את רחמיו של בורא עולם, נותן החיים. מהטעם הזה יש העורכים את הכפרות עם בעל חיים, ובכך מזכירים את הרעיון של "חיים תחת חיים". ישנם מנהגים שונים בעשיית הכפרות, יש הנוהגים, כאמור, לעשות זאת עם תרנגול או עם דג ויש הנוהגים לערוך כפרות עם מטבעות כסף.

לוקחים את ה'כפרה' ביד ימין ומסובבים מעל הראש ואומרים נוסח תפילה מיוחד המופיע בסידורי התפילה. במידה ועורכים את ה'כפרות' עם כסף, בדרך כלל 18 ש"ח כמניין ח", אומרים את הנוסח המיוחד לכך - ואת הכסף נותנים לצדקה. גם בעל החיים נתנם לעניים המשתמשים בו לצורכי החג.

ערב יום כיפור:

בערב יום הכיפורים (היום שקודם ליום כיפור, השנה יום שישי עד זמן הדלקת הנרות) קיימת מצווה גדולה להרבות באכילה ושתייה. מצווה זו באה גם על מנת להקל על עצמנו את הצום, וגם כדי להרבות בשמחה ולהזכיר לעצמנו את העובדה שיום הכיפורים הקרב ובא הוא יום חג, וביטוי של

אהבתו של בורא עולם כלפינו, בהיותו הזדמנות לאדם לכפר על עוונותיו:

"...והוא מאהבת הקב"ה את ישראל שלא ציווה להתענות אלא יום אחד בשנה, ולטובתם לכפר עוונותיהם, וציום שיאכלו וישתו תחילה כדי שיוכלו להתענות ושלא יזיק להם העינוי" (טור הלכות יו"כ תר"ד).

האכילה ביום זה יקרה וחשובה עד כדי שנחשבת לנו כמו תענית, כמו שאמרו חז"ל:

"כל האוכל תשיעי וצם בעשירי כאילו צם תשיעי ועשירי".

מלבד זאת מדגישה האכילה בערב יום כיפור את העובדה כי היהדות איננה דת סגפנית הדוגלת בעינוי הגוף. הניתוק הזמני מהמערכת הפיזית, תפקידו להוביל אחר כך לחיבור נכון ומשמעותי יותר לעולם החומר. בכל ימי התשובה מרבים בנתינת צדקה ובערב יום הכיפורים מרבים ביותר. בתפילת מנחה לפני כניסת החג, מוסיפים תפילת וידוי, לפי הנוסח המופיע במחזורי התפילה המיוחדים ליום הכיפורים.

סעודה מפסקת:

אחרי תפילת מנחה אוכלים 'סעודה מפסקת'. לסעודה גוון חגיגי, אך גם רציני ושקול, כראוי למציאות המורכבת. לסעודה זו אין זמן קבוע, אבל צריך לסיים לאכול אותה לפני זמן הדלקת הנרות.

הדלקת הנרות:

מדליקים נרות לפני כניסת החג, ומברכים 2 ברכות:

- **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של יום הכיפורים.**
- **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.**

מדליקים נרות נשמה עבור נשמות הקרובים מדרגה ראשונה. גם מי שאין לו קרוב שנפטר נוהג להדליק נר נשמה ביום זה. מהאש של נר הנשמה לוקחים במוצאי הצום את האש להבדלה.

ברכת הבנים:

לפני שהולכים לבית הכנסת נוהגים ההורים לברך את הבנים והבנות. ההורה מניח ידיו על ראש בנו או בתו, ומברך אותם בכל מה שהיה רוצה לאחל להם לקראת השנה החדשה, החל מצמיחה ובנין רוחני, וכלה בברכה לפרי בטן, פרנסה ואריכות ימים.

התענית:

ביום הכיפורים אנו מתנתקים כמעט מכל קשר לעולם הגשמי ולסיפוק צרכינו על ידו. לכן אסור להנות ביום זה מכל הנאה של הגוף. התנתקות זו מתבטאת בחמישה איסורים:

- אכילה.
 - שתייה.
 - רחיצה או סיכת הגוף - משיחת הגוף בשמנים/קרמים וכדו'.
 - יחסי אישות.
 - נעילת הסנדל - נועלים רק נעלים שאינן עשויות מעור.
- יש הנוהגים ללבוש לבן ביום זה, סמל להטהרות וניקיון רוחני. כמו כן יש הנוהגים לא לענוד תכשיטי זהב, המזכירים את חטא העגל - עוונות המשותף של עם ישראל.

התפילות:

- **תפילה זכה:** כשמה כן היא מזככת ומכינה את הלב לקראת היום הגדול. אומרים אותה עם כניסת היום, לפני תפילת 'כל נדרי'.
- **כל נדרי:** נאמרת לפני שקיעת החמה - מתייחסת לנדרים והבטחות שהבטחנו במהלך השנה האחרונה.
- **תפילות ערבית, שחרית, מוסף ומנחה:** על פי הנוסח המיוחד ליום כיפור המופיע במחזור.
- **וידוי:** בכל אחת מהתפילות מוסיפים את נוסח הוידוי, בו מפרטים את החטאים והעוונות של השנה האחרונה.
- **נעילה:** תפילה מיוחדת ליום כיפור בלבד. היא התפילה האחרונה הנאמרת לפני שקיעת החמה של יום כיפור. לכך שמה "נעילה" משום שנאמרת לפני 'נעילת השערים' שהיו פתוחים במהלך יום הכיפורים. בתפילה זו אנו עושים מאמץ מיוחד לנצל את המעמד - ההזדמנות האחרונה - ולחזור בתשובה שלמה.
- **קבלת עול מלכות שמיים:** שליח הציבור אומר את הפסוק '**שמע ישראל**' וכל הקהל חוזרים אחריו. אחר כך אומרים כולם 7 פעמים: '**ה' הוא האלוקים**'.

לסיום תוקעים תקיעה אחת בשופר, תקיעה המסמלת את סילוקה של השכינה ואת הגאולה, ושרים:

"לשנה הבאה בירושלים הבנויה"

מוצאי החג:

- ביציאה מבית הכנסת מברכים איש את רעהו בשלום ובברכת גמר חתימה טובה.
- הבדלה - עושים הבדלה על כוס יין ומברכים ברכת מאורי האש. את האש לוקחים מנר הנשמה שדלק לאורך החג.
- אוכלים סעודה חגיגית, להביע את שמחתנו וביטחוננו שה' סלח ומחל לנו.
- נוהגים להתחיל בבניית הסוכה מיד לאחר הסעודה של סיום הצום.

מנהגי חג הסוכות תשע"ז

חג הסוכות ושמחת תורה חלים משך שמונה ימים רצופים.
היום הראשון והשמיני הם "יום טוב", והימים שבאמצע הם ימי חול המועד.

השנה שנת תשע"ז חג הסוכות חל ביום שני ט"ו תשרי 17/10/2016.
כניסת החג והדלקת הנרות ביום ראשון י"ד תשרי 16/10/2016 בערב.
לפי מנהג ירושלים בשעה 17.30, ובמרכז הארץ ב 17.45.
שקיעת החמה בירושלים בשעה 18.10 ובמרכז הארץ 17.07.

צאת החג וההבדלה ביום שני אחרי צאת הכוכבים בשעה 18.41 ובמרכז הארץ 18.42.

ימים שלישי ט"ז תשרי 18/10 עד ראשון כ"א תשרי 23/10 ועד בכלל, הם ימי חול המועד.

חג "שמחת תורה", הנקרא גם 'שמיני עצרת' חל ביום שני כ"ב תשרי 24/10/2016.
כניסת חג שמחת תורה והדלקת הנרות ביום ראשון כ"א תשרי 23/10/2016.
לפי מנהג ירושלים בשעה 17.22 ובמרכז הארץ ב 17.37.
שקיעת החמה בירושלים בשעה 18.02 ובמרכז הארץ 17.59.

צאת השבת והחג וההבדלה ביום שני 24/10 אחרי צאת הכוכבים
בירושלים בשעה 18.34 ובמרכז הארץ 18.35

ימים של שמחה:

לאחר ש"ישרנו את הלב" ע"י תשובה ומעשים טובים במהלך ראש השנה ויום כיפור אנחנו חוגגים בשמחה שבעה ימים של חג הסוכות, כמו שכתוב:
"ולישיר לב שמחה".

שבעת הימים הראשונים של החג נקראים '**סוכות**' על שם הציווי הכתוב בתורה לשבת בסוכה.

ימי החג וימי חול המועד הם ימים המוקדשים לשמחה, לימוד, ועיסוק בענייני החג בלבד. היציאה מן הבית לסוכה, דווקא בעונה זו של ראשית הסתיו, נועדה לבנות באדם מצב של קרבה לבורא עולם. דווקא כעת, בזמן בו נאספים הגידולים מן השדה וניתן לחוש שובע וסיפוק על מעשה ידינו - אנו יוצאים אל הסוכה וחושפים את עצמנו למזג האוויר הלא-יציב, ומזכירים לעצמנו כי כל השפע איננו מובן מאליו ומקורו בחסד אינסופי של בורא עולם. החיבור למקור החסד הזה הוא חלק מאבני הבניין של השמחה המיוחדת של חג הסוכות.

הדלקת הנרות:

במידה והסוכה מוגנת דיה מפני רוח שעלולה לכבות את הנרות והמקום בטוח דיו מחשש שריפה מדליקים את הנרות בסוכה. אם הדבר לא אפשרי מדליקים בבית. מברכים 2 ברכות:

"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של יום טוב"
הברכה השניה: **"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"**

מצוות סוכה:

המקור למצוות סוכה מופיע בתורה: "בסוכות תשבו שבעת ימים.. למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" (ויקרא, כ"ג מ"ב)

המצווה איננה רק בנייתו של הסוכה, אלא הישיבה והשהיה בה במהלך כל ימי החג. סוכה כשרה היא סוכה שיש לה לפחות שלוש דפנות, עשויות מכל חומר שיכול לעמוד יציב בפני רוח מצויה, ועליהן סכך - העשוי מגידולי קרקע ונעקר מהקרקע. (ענפים, קני סוף וכד'). הסכך אינו יכול להיות עשוי מחומר סינתטי כלשהו (כמו פלסטיק, בד וכו') אלא מגידולי קרקע בלבד. כמו כן צמרתו של עץ הנטוע בקרקע אף היא איננה יכולה לשמש כסכך מאחר ואיננה מנותקת מן האדמה. במהלך כל ימי הסוכות נוהגים בסוכה כמו בדירת מגורים, ומשתדלים לבצע בה את כל הפעולות שנהוג לקיים בבית של קבע.

"זה א- לי ואנוהו":

אמרו חז"ל: כל המצוות צריכות שיעשו בהידור בנוי ובתפארת. במיוחד מקפידים על כך ביותר ביחס למצוות סוכה, הואיל והיא נעשית בכפיפה אחת עם מצוות 4 מינים עליהם אמרה תורה במפורש: "ולקחתם לכם פרי עץ הדור". על כן נוהגים לקשט את הסוכה, להכניס אליה רק כלים מכובדים ונאים, לשמור על ניקיונה, להדליק בה נרות יפים וכו'. חשוב לציין שנוהגים גם לשמור על נקיון הדיבורים הנאמרים בה, והמעשים הנעשים בתוכה, העלולים לפגום בהדרה לא פחות...

מגורים בסוכה:

המצווה כהלכתה אינה רק לאכול בסוכה, אלא לקיים בסוכה את כל אותן פעולות שמבצע אדם בביתו, כגון אכילה, שהות, לימוד, קריאה, ושינה. בכך אנו למעשה מגדירים את הסוכה כדירתנו בתקופה זו.

האכילה בסוכה: לפני שאוכלים סעודה בסוכה (של לחם או מזונות, כמו עוגה וכד') יש לשבת ולברך 2 ברכות:

1. ברכה על האוכל: ברכת 'המוציא לחם מן הארץ' או 'בורא מיני מזונות'.
2. ברכה על המצווה: **"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לישב בסוכה"**.

השינה בסוכה:

"אין לך יפה מזה שבונה סוכה טובה שיכול לדור שם ולישון שם עם בני ביתו כדרך שהוא רגיל בביתו כל ימות השנה"

כשיורד גשם, או כשהשינה בסוכה גורמת לאדם סבל כלשהו מסיבה אחרת [חום רב, יתושים, וכד'], אין חובה ואף לא רצוי לשבת בסוכה. הסוכה היא מקום שיש לשמוח בו, ולא להצטער.

אושפיזין:

מצווה גדולה היא לארח אנשים בסוכה, במיוחד בליל החג. הרעיון של הכנסת האורחים בחג זה הוא כה משמעותי וחשוב, עד שעל האדם לחפש ולחזר' אחר עניים או נזקקים אחרים, שיבואו להתארח בסוכתו. אחד הטעמים למצווה זו הוא העובדה שבתקופה זו מלאים המחסנים בתוצרת החקלאית, וזו העת לחלוק את השפע ולהעניק ממנו גם לזולת.

ארבעה מינים:

החל מבוקר החג הראשון ובמהלך ימי חול המועד, מקיימים בכל יום מצוות 'נטילת לולב', דהיינו נטילת ארבעת המינים. בשבת אין נוטלים את ארבעת המינים.

ארבעת המינים כוללים:

אתרוג אחד

לולב אחד

שלושה בדי (ענפי) הדס

שני בדי ערבה.

את הלולב, ההדסים והערבות אוגדים יחד ואוחזים אותם כך ששדרת הלולב אל מול פני האדם ההדסים מימין הלולב והערבות משמאל. אוגדים אותם יחד בשני קשרים העשויים מעלי הלולב.

בבוקר יום החג הראשון נוטלים את ארבעת המינים: ביד ימין מחזיקים את הלולב שאליו כרוכים ההדס והערבה, וביד שמאל שהיא כנגד הלב מחזיקים את האתרוג, כאשר הפיטם לכיוון מטה והעוקץ כלפי מעלה.

מברכים 2 ברכות:

"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על נטילת לולב"

"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

(את הברכה השנייה מברכים רק בפעם הראשונה בה מקיימים את המצווה ולא בשאר הימים).

הופכים את האתרוג כלפי מעלה ומנענעים את המינים 4 רוחות השמים, מעלה ומטה.

נענועם של ארבעת המינים באופן זה יש לו יסודות עמוקים, בין היתר בתורת הקבלה, ואין כאן המקום להרחיב לגביהם.

שמחת החג:

השמחה בחג הסוכות היא מצווה. אמרו חז"ל: "חייב אדם לשמח בני ביתו ברגל". לפיכך נוהגים לקנות מתנות לבני המשפחה, ממתקים לילדים ועוד - כל זאת על מנת להרבות את השמחה הפנימית דרך אמצעים חיצוניים. כמו כן נוהגים להרבות בסעודות ובמאכלים טובים בחג, אך יותר מאשר בשבת, ללבוש בגדים מהודרים, לשיר ולנגן בסוכה, ועוד.

ימי חול המועד:

ששת הימים שבין היום הראשון של החג ליום השמיני נקראים 'ימי חול המועד'. בימים אלו יש שילוב של חול - ומועד/חג. איננו שובתים מכל מלאכה כמו בשבת או בחג, אולם גם לא נוהגים בהם כבימי חול. כללו של דבר הוא כי כל המלאכות הנעשות לצרכים הקיומיים של אותם ימים - מותרות, אך אין מתעסקים במלאכות ובעניינים שאינם קשורים לחג עצמו.

שמחת בית השואבה:

אמרו חז"ל "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו" בזמן בית המקדש יחד עם הקרבת כל קרבן היו מנסכים (מקריבים) על המזבח יין. בימי חג הסוכות היה הניסוך מקבל פנים חגיגות, ואז - ורק אז - היו מנסכים על המזבח **מים**. את המים המיועדים לניסוך היו שואבים ממעיין השילוח. הכנסת המים לבית המקדש הייתה מלווה בשמחה גדולה ועצומה - שמחת בית השואבה. העם כולו - גברים נשים וטף, היו משתתפים בה. השמחה התחילה משעתיים לפני בא הלילה, ונמשכה עד למחרת בבוקר. בבית המקדש היו מנגנים, רוקדים, שרים ושמחים, לאורך כל הלילה.

"ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" (ישעיה י"ב)

שמחה זו נקראת "שמחת בית השואבה" על שם שאיבת המים לניסוך - מי בראשית - מים טהורים שיד אדם לא נגעה בהם. כל מי שנכח בשמחה זו היה 'שואב משם' ישע ופדות לנפשו מכל מצוקותיה.

"בית השואבה - שמשם שואבים רוח הקודש. יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה (שעלה לבית המקדש ברגל-בחג) ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש ונעשה נביא לשמים ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח". (ירושלמי, סכה פ"ה)

היום אמנם אין לנו בית מקדש, אבל מהות השמחה על שאיבת מי ה'בראשית' - נותרה, והיא מסמלת את השמחה על יכולתנו לשוב אל עצמנו, אל מעין ה'בראשית' האישי של כל אחד ואחד. בכל ימי חול המועד נוהגים להתכנס ולחגוג בשירים ובריקודים.

הושענא רבא:

הושענא רבא הוא היום האחרון למצוות 4 מינים ולמצוות סוכה והוא חל ביום השביעי של החג (השנה: יום ראשון כ"א תשרי 23/10). הוא נקרא 'הושענא' על שם שמרים בו בתפילות "הושענא" - תפילה לה' שיושיע נא. הושענא רבא הוא יום **חיתום הדין** שהחל בראש השנה.

"אמר הקב"ה לאברהם, אם אין כפרה לבניך בראש השנה תהא ביום הכיפורים. ואם לאו - תהא בהושענא רבא" (מטה משה).

זהו בעצם יום הניתן כהזדמנות נוספת לתקן מעשינו ולחזור בתשובה. על כן יש הנוהגים להיות ערים כל הלילה, לקרוא את חומש 'דברים', להתפלל וללמוד.

שמיני עצרת- שמחת תורה:

היום השמיני, חג שמחת תורה, נקרא גם 'עצרת'. שם זה טומן בחובו משמעות של חיבה גדולה בין הקב"ה לעמו, כמו אב האומר לבניו: עצרו עוד רגע.... אמרו חז"ל שחג זה קבע הקב"ה מתוך אמירה ותחושה של: "קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד".

בחג הסוכות, לאחר ראש השנה ויום הכיפורים, זוכים לחירות הנפש מהיצר הרע, מטוהרים ומזוככים. הניקיון הפנימי הזה מוביל לדבקות בבורא עולם, ומתוך כך זוכים למתנה אותה נתן לנו: התורה. שלא כמו בשבועות, אז נתנה התורה בקולות וברקים, מתבטאת הדבקות בתורה בחג זה בשמחה ובאהבה, ונחגגת בשירה ובריקודים עם ספרי התורה בכל הקהילות ובתי הכנסת.

הדלקת הנרות:

הואיל ושמחת תורה - שמיני עצרת הוא חג בפני עצמו, מדליקים נרות לפני שקיעת החמה ומברכים 2 ברכות:

1. "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של יום טוב"

2. "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"

שמחת תורה בבית הכנסת:

יום זה נושא בבית הכנסת אופי של שמחה גדולה, סביב ספר התורה.

זה היום היחיד בשנה בו מוציאים את כל ספרי התורה ביחד מארון הקודש. כל הציבור הנוכח בבית הכנסת רוקד עם ספרי התורה מתוך שמחה עצומה. כך נוהגים אחרי תפילת ערבית בבית הכנסת, ולמחרת לאחר תפילת שחרית ומוסף. על פי חכמי הקבלה עורכים גם הקפות נוספת "הקפות שניות" במוצאי החג.

את הריקודים עורכים סביב הבימה הנמצאת במרכז בית הכנסת. מחלקים את הריקודים לשבע חלקים הנקראים "שבע הקפות". בתחילת כל הקפה [היכולה להימשך גם זמן רב] נאמרים פסוקים מיוחדים.

קריאת התורה:

ביום זה קוראים את הפרשה האחרונה בתורה המסיימת את חומש דברים פרשת "וזאת הברכה". במהלך השנה קוראים בכל שבת פרשה אחת, ולעיתים שתי פרשות. סדר זה נועד ומתוכנן באופן שהפרשה האחרונה תמיד תחול ותיקרא בשמחת תורה.

נוהגים שכל מי שנמצא בבית הכנסת [אפילו מי שאינו בר מצווה], מקבל "עליה לתורה". חוזרים על תחילת הפרשה כמה פעמים כדי לאפשר לכולם לקבל "עליה". לאחר שכל הציבור עלה לתורה קוראים קריאה נוספת ששמה: 'כל הנערים'. בקריאה זו מקבצים את כל התינוקות והילדים הקטנים יחד, תחת חופה עשויה מטליתות, וכולם מברכים יחד עם העולה לתורה. אחרי הברכה אומרים כולם: "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי..." ומחלקים לילדים ממתקים.

את הקטע האחרון של הפרשה - המסיים את כל החומש - משאירים לסוף, ומכבדים לעלות לקריאתו את החשוב והמכובד שבקהילה - בדרך כלל רב הקהילה. המסיים את התורה מכונה "חתן תורה", והוא זוכה לברכה מיוחדת הנקראת מפי החזן - הגבאי.

מיד אחר כך קוראים בספר תורה נוסף את תחילת התורה הקטע הראשון של פרשת בראשית.. גם לקריאה זו מוזמן אדם נכבד הזוכה לתואר ולברכות של "חתן בראשית".

באופן זה אנו מבטאים את הרעיון שהלימוד והעיסוק בתורה אינו נגמר לעולם, ומיד כשנגמר מחזור קריאה אחד פותחים את המחזור הבא. התורה "ארוכה מארץ מידה, ועמוקה מיני ים" ולעולם לא נוכל להקיף אותה ולסיימה.

תפילת גשם

לאחר סיום הקריאה בתורה, ולפני תפילת מוסף נאמרת תפילה מיוחדת על ידי החזן "תפילת גשם". בתפילה קצרה זו אנו מתפללים על החורף הקרב ובא, שיהיה משופע בגשמי ברכה לצורך גידולי השדה ומאגרי המים. מכאן ואילך נזכיר בכל תפילת עמידה את הנוסח "משיב הרוח ומוריד הגשם", במקום הנוסח "מוריד הטל", שאמרנו בימי הקיץ.

פרויקט הדירות - 'נפש יהודי' מברך את הסטודנטים ואת כל בית ישראל בשנה טובה ומתוקה

